

**Силабус
освітнього компоненту ПО5
БІРЖОВІ ОПЕРАЦІЇ**

Назва дисципліни:	Біржові операції
Рівень вищої освіти:	другий (магістерський)
Галузь знань:	07 Управління та адміністрування
Спеціальність:	076 Підприємництво та торгівля
Освітньо-професійна програма:	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=3018
Рік навчання:	1
Семестр:	2
Обсяг освітнього компоненту	4 кредити (120 годин)
Форма підсумкового контролю	екзамен
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	кафедра економіки і підприємництва
Мова викладання:	державна
Керівник курсу:	Нестеренко Валентина Юріївна, к.е.н., доцент
Контактний телефон:	(098) 284-09-59
E-mail:	valentinaonisiforova@gmail.com

Короткий зміст освітнього компоненту:

Метою є підготовка фахівців до вирішення комплексу професійних завдань у сфері біржових операцій та біржового підприємництва.

Предмет: принципи, теоретичні, методологічні основи та методичні положення реалізації біржових операцій.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- вивчення основних етапів розвитку та еволюції біржової діяльності;
- вивчення сутності товарної біржі як елемента ринкової інфраструктури;
- вивчення сутності та змісту регулювання біржової діяльності;
- вивчення сутності та різновидів біржових угод;
- вивчення сутності та особливостей організації і технології біржової торгівлі;
- вивчення сутності та особливостей функціонування фондових бірж.

Передумови для вивчення освітнього компоненту: ПОЗ «Міжнародна торгівля».

Компетентності, яких набуває здобувач:

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

СК6. Здатність до провадження підприємницької та торговельної діяльності на біржах.

Результати навчання:

ПРН1. Адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.

ПРН4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.

ПРН10. Вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких і торговельних структур за умов невизначеності та ризиків.

ПРН12. Проводити підприємницьку та торговельну діяльність на біржах.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ПР, СР)	Кількість годин	
		очна	заочна
1	ЛК. Еволюція біржового ринку	2	1
	ПР. Етапи розвитку біржового ринку	2	1
	СР. Світовий досвід розвитку біржового ринку	10	14
2	ЛК. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку	2	1
	ПР. Біржа та її види	2	1
	СР. Біржова справа: сучасні аспекти	16	20
3	ЛК. Регулювання біржової діяльності	2	-
	ПР. Особливості регулювання біржової діяльності	2	-
	СР. Біржове регулювання: вітчизняний та світовий досвід	16	20
4	ЛК. Біржові угоди	4	1
	ПР. Угоди у біржовому підприємстві	4	1
	СР. Товарна біржа: особливості укладання угод	16	22
5	ЛК. Організація і технологія біржової торгівлі	4	1
	ПР. Організація укладання форвардних і ф'ючерсних біржових угод	4	1
	СР. Біржова торгівля: форвардні та ф'ючерсні угоди. Онлайн-курс-симулятор «Етика фахівця з фінансів та інвестицій» на платформі EdEra.	12	12
6	ЛК. Фондові біржі	2	-
	ПР. Опціонні угоди на фондових біржах	2	-
	СР. Організація укладання опціонних угод на фондових біржах	18	24
Разом	ЛК	16	4
	ПР	16	4
	СР	88	112

Методи навчання:

- словесний метод (лекція, пояснення, розповідь);
- наочний метод (ілюстрація, демонстрація, навчальні відео);
- практичний метод (практичні заняття);
- інтерактивний метод (групові бесіди, дискусії, онлайн-курс-симулятор).

Система оцінювання та вимоги:

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальною шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

1.1 Лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання конкретизованих завдань.

1.2 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання, виконання та оформлення практичної роботи.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному практичному занятті за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заносяться у журнал обліку академічної успішності:

– «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання з відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення;

– «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;

– «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + \dots + Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, \dots, Kn$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

Таблиця 1 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61

4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99	від 35 до 59
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання

1 Екзамен проводиться після вивчення всіх тем дисципліни і складається здобувачами вищої освіти в період екзаменаційної сесії після закінчення всіх аудиторних занять.

2 До екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальним планом з дисципліни:

- були присутні на всіх аудиторних заняттях;
- своєчасно відпрацювали всі пропущені заняття;
- набрали мінімальну кількість балів за поточну успішність (не менше 60 балів, що відповідає за національною шкалою «3»).

Якщо поточна успішність з дисципліни нижче ніж 60 балів, здобувач вищої освіти має можливість підвищити свій поточний бал до мінімального до початку екзаменаційної сесії шляхом проходження тестування. Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
- «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;
- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

3 Оцінювання знань здобувачів при складанні екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою.

4 Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середньозважена оцінка, що враховує загальну оцінку за поточну успішність і оцінку за складання екзамену.

5 Розрахунок загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни проводиться за формулою:

$$PK^{екз} = 0,6 \cdot K^{поточ} + 0,4 \cdot E,$$

де $PK^{екз}$ – підсумкова оцінка успішності з дисциплін, формою підсумкового контролю для яких є екзамен;

$K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю (за 100-бальною шкалою);

E - оцінка за результатами складання екзамену (за 100-бальною шкалою).

0,6 і 0,4 – коефіцієнти співвідношення балів за поточну успішність і складання екзамену.

6 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

6.1 Додаткові бали додаються до підсумкової оцінки з дисципліни.

6.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

- призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 20 балів;
- призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах – 20 балів;
- участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 15 балів;
- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 12 балів;
- участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни – 10 балів;
- участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності – 5 балів.

6.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

7 Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів.

Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни визначається згідно зі шкалою, наведеною в таблиці 2.

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою екзамен	Оцінка за шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального.
80-89		B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального.
75-79		C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками.
67-74	Задовільно	D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.
60-66		E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.

35–59	Незадовільно	FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
0–34	Неприйнятно	F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом).

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі; середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу;
- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf), «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).

Рекомендована література:

1. Солодкий М.О., Резнік Н.П., Яворська В.О. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / за ред. М.О. Солодкого. К.: ЦП Компринт, 2017. 450 с.
2. Дудяк Р.П., Бугіль С.Я. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум: навчальний посібник. 2-ге видання, доповнене. Львів: Магнолія 2006, 2017. 360 с.
3. Дикань В.Л., Назаренко І.Л., Плугіна Ю.А. Біржова діяльність: підручник / за ред. В.Л. Диканя. Х.: УкрДУЗТ, 2017. 282 с.
4. Приходько Д.О. Основи біржової діяльності: підручник. Х.: ФОП Бровін О.В., 2021. 280 с.
5. Ваніна Н.М., Грищенко О.В. Ринок цінних паперів. Практикум. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 144 с.

6. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.

Додаткові джерела:

1. Список бірж. Асоціація «Біржові та електронні майданчики»: веб-сайт. URL: <https://aeaer.com.ua/spysok-birzh/>

2. Ф'ючерсні угоди. Букліб: веб-сайт. URL: <https://buklib.net/books/30324/>

3. Опціонні угоди. Букліб: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/gnrIAfo>

4. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків: Закон України. URL: <https://cutt.ly/XcOgKXW/>

5. ПФТС. Фондова біржа. PFTS: веб-сайт. URL: <https://pfts.ua/>

6. Українська біржа. УБ: веб-сайт. URL: <http://www.ux.ua/>

7. Нестеренко В.Ю., Болотова Т.М. Аналіз сучасних аспектів реалізації маркетингових заходів у біржовому підприємстві в Україні. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2021. № 2(27). 2021. С. 128-135.

8. Нестеренко В.Ю., Сідельнікова В.К. Напрями аналізу біржової діяльності в Україні. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2021. № 2(27). С. 136-144.

9. Прокопенко М.В., Нестеренко В.Ю., Костенко Ю.О. Кількісна оцінка ризиків біржової торгівлі економіко-математичними методами. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2024. № 1(32). С. 144-152.

10. Нестеренко В.Ю., Коваль І.Б., Болотова Т.М. Біржові операції в системі антикризового управління підприємством. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 7. С. 106-108.

11. Коваль І.Б., Нестеренко В.Ю., Болотова Т.М. Біржові операції як інструмент підвищення рівня економічної безпеки підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 7. С. 109-111.

Розробник
силабусу навчальної дисципліни

підпис

Валентина НЕСТЕРЕНКО
ПІБ

Гарант
освітньо-професійної програми

підпис

Ірина КИРЧАТА
ПІБ

Завідувач кафедри економіки
і підприємництва

підпис

Оксана ДМИТРІЄВА
ПІБ